

Zemkopības ministrijai
zm@zm.gov.lv

Lienes Eglājas

e-pasts: liene.eglaja@gmail.com

02.07.2017.

IESNIEGUMS

Par iebildumiem par noteikumu projektu "Grozījumi Ministru kabineta 2012.gada 18.decembra noteikumos Nr.935 "Noteikumi par koku ciršanu mežā""

2017.gada 15.jūnijā valsts sekretāru sanāsmē izsludināts Ministru kabineta noteikumu projekts "Grozījumi Ministru kabineta 2012.gada 18.decembra noteikumos Nr.935 "Noteikumi par koku ciršanu mežā"" (VSS-651) (turpmāk – **Grozījumi**). Tā kā Grozījumi skar vides aizsardzības intereses, izmantojot savas tiesības uz līdzdalību vides normatīvo aktu izstrādē, izsaku sekojošus iebildumus:

1. Satversmes preambula kopsakarā ar 115.pantā nostiprināto valsts pienākumu saglabāt un uzlabot vides kvalitāti nosaka, ka Latvija dabas resursu apsaimniekošanā ņem vērā **ilgtspējīgu attīstību**. Pienākums ievērot ilgtspējīgu attīstību nostiprināts arī Attīstības plānošanas sistēmas likumā, Vides aizsardzības likumā un attiecībā tieši uz meža nozari – Meža likumā.

Lai ievērotu ilgtspējīgu attīstību, tiek izstrādāti **attīstības plānošanas dokumenti** ilgtermiņam, vidējam termiņam un īstermiņam. Attīstības plānošanas dokumentus ņem vērā, izstrādājot normatīvos aktus.¹

Meža nozarē ir pieņemtas Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādnes 2015.-2020.gadam (turpmāk – **Pamatnostādnes**).² Atsauce uz Pamatnostādņēm ietverta arī Grozījumu anotācijā. Tomēr Pamatnostādnes neparedz veikt darbības, kas izriet no Grozījumiem – veikt kailcirtes Baltijas jūras un Rīgas jūras piekrastes ierobežotas saimnieciskās darbības joslā, kā arī samazināt galvenās cirtes caurmēru, lai gan minētajām darbībām var būt būtiska ietekme uz vidi.

Turklāt pirms Pamatnostādņu pieņemšanas izstrādātā Latvijas Valsts mežzinātnes institūta "Silava" pētījumā „Saimnieciskās darbības izvērtējums izlases ciršu saimniecībā”, kura mērķis bija izvērtēt izlašu ciršu saimniecību ekonomisko, ekoloģisko un sociālo ilgtspējību un sagatavot priekšlikumus izmaiņām apsaimniekošanas vadlīnijās, norādīts, ka grozījumi Ministru kabineta noteikumos Nr.935 “Noteikumi par koku ciršanu mežā” nav nepieciešami.³

Minētais norāda, ka Grozījumi ir pretēji Attīstības plānošanas sistēmas likuma 5.panta otrās daļas 9.punktā noteiktajam *attīstības plānošanas un normatīvo aktu izstrādes sasaistes principam*, saskaņā ar kuru politiku plāno pirms normatīvā akta izdošanas. Valsts pārvaldes rīcība, veicot neplānotus grozījumus normatīvajos aktos,

¹ Attīstības plānošanas sistēmas likums, 5.panta devītās daļas 2.punkts.

² Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādnes 2015.-2020.gadam. Pieejamas: <https://www.zm.gov.lv/mezi/statiskas-lapas/meza-un-saistito-nozaru-attistibas-pamatnostadnes-2015-2020-gadam?id=6501#jump>

³ Latvijas Valsts mežzinātnes institūta "Silava". Saimnieciskās darbības izvērtējums izlases ciršu saimniecībā, 2013, 3.lpp. Pieejams: http://www.lvm.lv/images/lvm/Petijumi_un_publicacijas/Petijumi/Izlases_cirtes_3.posms.pdf

kuri var atstāt būtisku ietekmi uz vidi, ir pretēja plānošanas jēgai un mazina plānošanas sistēmas nozīmi valstī kopumā.

2. Attīstības plānošanas sistēmas likums un Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumi Nr.157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” nosaka, ka nozaru politikas pamatnostādņem un to grozījumiem nepieciešams **stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums**. Stratēģiskais novērtējums ietver vides pārskata sagatavošanu, apspriešanu, sabiedrības iesaistīšanu, konsultāciju veikšanu u.c., lai izvērtētu plānošanas dokumenta īstenošanas izraisītas tiešas vai netiešas pārmaiņas vidē – ietekmi uz bioloģisko daudzveidību, augsni, klimatu, ainavu, materiālajām vērtībām, kultūras un dabas mantojumu un minēto jomu mijiedarbību.

Tā kā Grozījumos paredzētās darbības – veikt kailcirtes Baltijas jūras un Rīgas jūras piekrastes ierobežotas saimnieciskās darbības joslā un samazināt galvenās cirtes caurmēru – Pamatnostādņēs netika paredzētas, to ietekme uz vidi nav vērtēta.⁴ Līdz ar to nav izvērtēts, uz cik lielām mežu platībām Grozījumi attieksies un iespējamā kailciršu ietekme uz aizsargājamajiem biotopiem, kā arī nav iesaistīta sabiedrība ietekmes uz vidi novērtējuma apspriešanā.

Salīdzinājumam, Ietekmes uz vidi novērtēšanas likuma 2.pielikuma “Darbības, kurām nepieciešams sākotnējais izvērtējums” 1.4.punkts nosaka, ka sākotnējais izvērtējums nepieciešams atmežošanas darbībām, ja zemes platība ir lielāka par 50 hektāriem. Minētā norma attiecināma uz gadījumiem, kad tiek pieņemts atsevišķs lēmums par 50 vai vairāk hektāru meža izciršanu. Taču likums neparedz vērtēt kailciršu ietekmi uz vidi pirms ciršanas apliecinājumu saņemšanas, tostarp, ja kailciršu teritorijas kumulatīvi pārsniedz 50 hektārus.

No minētā secināms, ka **Grozījumu ietekme uz vidi netika vērtēta ne plānošanas procesā, ne tiku vērtēta, pieņemot individuālus lēmumus par kailcirtēm**, kas ir pretrunā Vides aizsardzības likuma 3.panta pirmās daļas 4.punktā nostiprinātajam *izvērtēšanas principam*, proti, jebkuras tādas darbības vai pasākuma sekas, kas var būtiski ietekmēt vidi, jāizvērtē pirms attiecīgās darbības vai pasākuma atļaušanas, un darbība vai pasākums ir pieļaujams tikai tad, ja paredzamais pozitīvais rezultāts sabiedrībai kopumā pārsniedz attiecīgās darbības vai pasākuma nodarīto kaitējumu videi un sabiedrībai.

Arī Satversmes tiesa norādījusi, ka Satversmes 115.pants prasa līdzsvarotu un atbildīgu apkārtējās vides uzlabošanu, kas ietver arī cilvēku dzīvei piemērotu apstākļu un sabiedrības labklājības nodrošināšanu. Satversmes 115.pants **liedz īstenot ekonomiskās intereses, ja nav rūpīgi izvērtēta ekonomisko pārmaiņu ietekme uz vidi** un līdz ar to uz ikvienu sabiedrības locekli, kā arī tad, **ja sabiedrība netiek pārliecināta par pārmaiņu nepieciešamību**.⁵

3. Latvijā tiek veikta Eiropas Savienības nozīmes biotopu kvalitātes un izplatības apzināšana (t.s. **biotopu kartēšana**), kuras īstenošanai piešķirti 9,5 miljoni eiro un kuras rezultātā dabas datu pārvaldības sistēmā iekļaus informāciju par īpaši aizsargājamiem mežu biotopiem, vadoties no normatīvajos aktos noteiktajām īpaši aizsargājamajiem biotopu raksturojošajām pazīmēm. Saskaņā ar Zemkopības ministrijas pārstāvja 2017.gada 21.jūnija Saeimas Ilgtspējīgas attīstības komisijas sēdē teikto biotopu kartēšana jāpabeidz līdz 2020.gadam.

Biotopu kartēšanas ietvaros tiks apsekots arī īpaši aizsargājams biotops “**mežainas piejūras kāpas**”, kas definēts kā ilgstoši dabiski vai pusdabiski, pārsvarā

⁴ Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādnes 2015.-2020.gadam. Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums. Pieejams:

https://www.zm.gov.lv/public/ck/files/ZM/mezhi/meza%20pamatnostadnes/Vides_parskats.pdf

⁵ Sk. Satversmes tiesas 2008.gada 17.janvāra sprieduma lietā Nr.2007-11-03 13.2.punktu.

priežu meži uz piejūras kāpām ar labi attīstītu kokaudzēšanas struktūru un raksturojošo, ar mežu saistīto sugu kopu (klase *Vaccinio-Piceetea*).⁶ Tādējādi Latvija īsteno tai no direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību izrietošo pienākumu aizsargāt ES nozīmes dabiskus biotopus.

Kā norādīts neseno Eiropas Savienības dabas direktīvu prasību pārņemšanas izvērtējumā, Latvijai būtu jāparedz procedūra, kā nodrošināt **dabas vērtību pagaidu aizsardzību**, kamēr teritorijai nosaka aizsardzību dabas vērtību dēļ.⁷ Pētījumā arī konstatēts, ka īpašnieki nav informēti par dabas vērtībām to īpašumos ārpus aizsargājamajām teritorijām.⁸ Minētie apstākļi rada risku, ka Grozījumu rezultātā pirms vēl pabeigta biotopu kartēšana, tiks izcirsti meži teritorijās, kurās dabā sastopams ES nozīmes aizsargājams biotops “mežainas piejūras kāpas”.

Nemot vērā minēto, kā arī prasību nodrošināt *augstu vides aizsardzības līmeni* atbilstoši Līguma par Eiropas Savienības darbību 191.pantam un Pamattiesību hartas 37.pantam, biotopu aizsardzības režīma neievērošana Grozījumu īstenošanā pārkāptu Latvijas saistības pret Eiropas Savienību, kas var būt pamats prasības celšanai pret valsti.

4. Grozījumu anotācijā norādīts, ka “saimniekojot ar izlases cirtēm sausās minerālaugsnēs augošās priežu mežaudzēs, **priedi neizdodas sekmīgi atjaunot**” un ka “samazinās priežu mežaudžu īpatsvars”. Tādēļ, “lai novērstu to, ka pēc izlases cirtes priežu mežaudžu vietā veidojas cita koku sugu sastāva mežaudzes, vai pat teritorijas aizaugšanu ar krūmājiem, visbiežāk lazdām, jāsvītro aizliegums cirst kokus kailcirtē Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes ierobežotās saimnieciskās darbības joslā”.

Minētais varētu norādīt uz to, ka lēmuma **atļaut izlases cirtes** Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes ierobežotās saimnieciskās darbības joslā ietekme uz vidi nav izvērtēta pietiekami. Ja pētījumi liecina, ka izlases cirtes ilgtermiņā var apdraudēt priežu mežaudžu pastāvēšanu, būtu jāpārvērtē lēmuma veikt izlases cirtes ierobežotās saimnieciskās darbības joslā ietekme uz vidi un šādas cirtes jāierobežo.

5. Saskaņā ar anotāciju Grozījumi veikti **dabas aizsardzības interesēs**, lai nodrošinātu priežu mežaudžu saglabāšanu Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes ierobežotās saimnieciskās darbības joslā sausās minerālaugsnēs augošās priežu mežaudzēs, kur priedes veido vairāk nekā 80 procentu no mežaudzes šķērslaukuma. Tomēr Grozījumi izslēdz aizliegumu veikt kailcirti visā ierobežotās saimnieciskās darbības joslā, ne tikai tur, kur, saskaņā ar anotācijā norādīto, priedi neizdodas sekmīgi atjaunot.

Satversmes tiesas judikatūrā norādīts, ka ikviena tiesību ierobežojuma pamatā ir jābūt leģitīmam mērķim un ierobežojumam jābūt samērīgam – izmantotajiem līdzekļiem jābūt piemērotiem leģitīma mērķa sasniegšanai un mērķi nevar sasniegt ar citiem, indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem.

Tiesību normas svīturošana, kas aizliedz veikt kailcirtes Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes ierobežotās saimnieciskās darbības joslā, aizskar ikviena tiesības **dzīvot labvēlīgā vidē**, kas izriet no Satversmes 115.panta un Eiropas Savienības tiesībām attiecībā uz biotopu aizsardzību. Grozījumu tvērums acīmredzami pārsniedz to mērķi – aizsargāt dabu, lai novērstu, ka, saimniekojot izlases cirtēs, neatjaunojas priežu mežs, bet tā vietā veidojas cita koku sugu sastāva mežaudzes –, jo Grozījumi

⁶ Ministru kabineta 2000. gada 5. decembra noteikumi Nr. 421 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu”, pielikuma 1.tabulas 5.2.punkts.

⁷ Eiropas Savienības dabas direktīvu prasību pārņemšanas izvērtējums, 2017, 96.lpp d) punkts.

Pieejams: https://lva.gov.lv/faili/materiali/petijumi/2016/LVPA_132/132.pdf

⁸ Turpat, 94.lpp, 7.punkts.

attiecas uz visu Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes ierobežotas saimnieciskās darbības joslu, ne tikai tām vietām, kur dabā konstatējamas problēmas.

Minētais norāda, ka Grozījumi paredz nesamērīgu tiesību dzīvot labvēlīgā vidē aizskārumu, jo leģitīmo mērķi iespējams sasniegt ar personas tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem.

6. Grozījumu viens no mērķiem ir paaugstināt Latvijas konkurētspēju. Taču Grozījumu anotācijā netiek vērtēts, kādu ietekmi lielāku meža platību atmežošana tagad atstās uz Latvijas konkurētspēju nākotnē. Turklāt Latvija kā maza valsts nekad nespēs iegūtās koksnes apjoma ziņā konkurēt ar lielākām mežainām valstīm. Latvijas konkurētspēja primāri būtu jāpaaugstina, palielinot pievienoto vērtību koksnei, kas iegūta normatīvajos aktos jau atļautajās cirtēs, nevis paplašinot kailcirtēs izcērtamo mežu platību un samazinot galvenās cirtes caurmēru.

Ņemot vērā minēto, **iebilstu pret Grozījumu tālāku virzību**, ciktāl tie attiecas uz aizlieguma veikt kailcirtes Baltijas jūras un Rīgas jūras piekrastes ierobežotas saimnieciskās darbības joslā svītrosānu un galvenās cirtes caurmēra samazināšanu.

Ar cieņu,

Liene Eglāja

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU